

چهارشنبه

فرهنگی، ویژه هنر و رسانه

موسیقی بازمانده؛ نوای مظلوم مقتدر

■ آلبوم موسیقی متن فیلم «بازمانده» بعد از سه دهه در دسترس دوستداران موسیقی قرار گرفته است

۵

مجد آزاد

فرهنگ سازی دینی بانمایش هیاتی

■ الزامات ضروری برای ورود هیات‌های مذهبی به عرصه هنرهای نمایشی به‌منظور فرهنگ‌سازی در میان جوانان را بررسی کردیم

۱۱

طوبی؛ ایستاده در توفان حوادث

■ سریال شبانه شبکه یک سیما در برداشتی آزاد از رمان ایرانی «اربیین طوبی» نوشته سیدمحسن امامیان موفق عمل کرده است

۸

حماسه‌های ایرانی پناهگاه جنگ فرهنگی

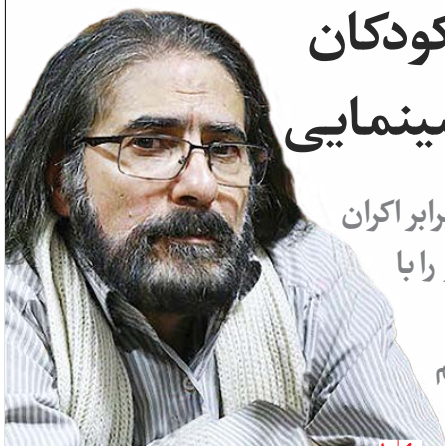
■ بدیهی‌ترین راه مقابله با هجمه محصولات فرهنگی پرخطر دشمن تولید آثار باکیفیت براساس شخصیت‌ها و وقایع تاریخ کشورمان است

۷

بمباران فکری کودکان در نبود راهبرد سینمایی

■ مقاومت سینماداران در برابر اکران فیلم‌های کودک و نبود ژانر را با حجت‌ا... سیفی، کارگردان «سفر پرماجرا» مرور کردیم

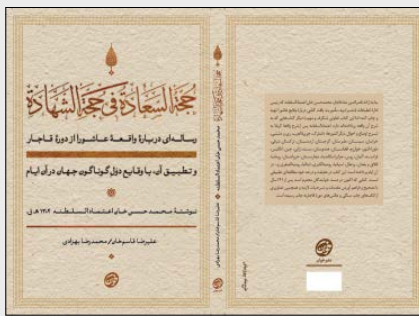
۱۰

نگاه

فصلی نودر مقتل نویسی معاصر

کتاب «شرعی بر کتاب الحجه السعاده فی حجه الشهاده» علاوه بر جنبه تاریخی، اثری در حوزه ادبیات تطبیقی نیز محسوب می‌شود

مقتل نویسی را نوعی تاریخ‌نگاری دانسته‌اند. این تاریخ‌نگاری به نحوه زندگی و شهادت بزرگان و پیشوایان دینی می‌پردازد. در تاریخ شیعه با توجه به شرایط سیاسی واجتماعی در زمانه‌ای مقتل‌هایی به‌واقعه کربلادر شکل‌های مختلفی پرداخته‌اند. در تاریخ شیعه از مقتل نویسان گوناگونی نام برده شده که هر یک در زمانه خود با توجه به دسترسی به اطلاعات، دانش‌های زمانه و... به ثبت وضبط این واقعه پرداخته‌اند تا به سهم خود، شرح این ماجرا را از گزند حوادث روزگار مصون دارند.

کتابی جدید در حوزه مقتل

کتاب شرحی بر کتاب الحجه السعاده فی حجه الشهاده به تصحیح علیرضا قاسم‌خان و محمدرضا بهزادی به‌تازگی توسط نشر خوان منتشر شده است.

کتاب در ابعاد ۱۶ در ۲۰ سانتی متر به خط نسخ از جنس حروف سریبی با جلد مقوای ایروباد ریزنقش با آستر ساده در ۱۰۰۰ جلد چاپ شده است. تصاویر موجود در کتاب پیش روی از دیگر کتاب‌های چاپ سنگی برگرفته شده و نسخه اصل کتاب تصویری ندارد. محمدرضا بهزادی نزدیک به ۱۰ سال پیش به‌امرتصحیح این متن همت گماشته و به شیوه‌ای که قابل استفاده برای همگان باشد متن را آماده کرده است. در فصلی از این کتاب از منظر ژرار زت، نظریه‌پرداز فرانسوی به بحث درباره متن‌ها و روابط میان آنان پرداخته شده است. وی برای هر نوع رابطه میان یک متن یا غیر خود واژه جدید ترامنتیت (فرامنتیت) را به کار برد. ترامنتیت به بررسی چگونگی تکثیر و گسترش متن‌ها در جامعه بشری می‌پردازد. همچنین در این کتاب شرح مفصلی به همراه عکس‌های تازه یافته به زندگی محمدحسن‌خان اعتمادالسلطنه اختصاص داده شده است.

چراپی توجه در بار به مقتل نویسی

علیرضا قاسم‌خان یکی از پژوهشگرانی که در شرحی بر کتاب الحجه السعاده فی حجه الشهاده همکاری کرده است، درباره تصحیح این کتاب می‌گوید: در ایام تابستان سال ۱۴۰۲ که همزمان با ایام محرم نیز بود در گفت‌وگوهایی با دوست عزیز و گران قدر جناب محمدرضا

بهزادی، ایشان به کتابی از مرحوم اعتمادالسلطنه اشاره کردند که برایم جالب توجه بود. پس از جندی نسخه چاپ سریبی این اثر به دستم رسید. به غیر از آن‌که این اثر یکی از نخستین و مهم‌ترین آثار چاپ سریبی در درباره ناصرالدین‌شاه است، چه نکات دیگری آن را با اهمیت می‌سازد و چرا باید آن را در امروز روزگار منتشر کرد؟ در شرح احوال اعتمادالسلطنه می‌خوانیم که او وزیر انطباعات دوره ناصرالدین‌شاه است و با داشتن اختیار چاپ و نشر آثار گوناگون، سهم مهمی در انتشار کتاب‌ها و روزنامه‌های عصر خود داشته است. خود اعتمادالسلطنه در مقدمه کتاب حاضر شرحی بر آن نوشته و علت نوشتن این کتاب را بیان کرده است. چاپ کتاب به تاریخ ۱۳۰۴ قمری یا ۱۲۶۲ شمسی در تهران انجام شد و از آن روی که از نخستین کتاب‌های چاپ سریبی چاپخانه دربار است با اهمیت جلوه می‌کند. وی ادامه می‌دهد: اعتمادالسلطنه می‌نویسد که به امر ناصرالدین‌شاه دست به تألیف زده و تحقیقات خود را در این زمینه با توجه به منابع موجود به‌انجام رسانیده است. بخش اول کتاب درباره واقعه عاشورا در سال ۶۱ هجری است و مؤلف کوشیده با رجوع به مقاتل و منابع، متنی یک‌دست از آن واقعه ارائه دهد. اگرچه نویسنده از امر پادشاه در این موضوع خبر می‌دهد، اما آیا آن را نمی‌توان در زمره توجه سیاسی در شناخت خود و فرهنگی در مواجهه با واقعه عاشورا و روابط آن با دیگر مسائل اجتماعی ایران در آن دوره باز شناخت؟ و آیا حکومت ناصرالدین‌شاه با شناختی که از جامعه ایرانی درحد خود داشته است درصدد برآمده تا متنی یک‌دست و خالص را به گمان خود برای دست‌اندرکاران برگزاری مراسم و ذکر مصیبت امام حسین و واقعه کربلا ارائه کند؟

یک اثر تطبیقی

قاسم‌خان در تشریح اهمیت کتاب ادامه می‌دهد: این کتاب درعین حال نوعی اثر تطبیقی است، زیرا مؤلف با توجه به منابعی که در دسترس داشته، از کتب تاریخ و جغرافیای دیگر کشورها به قول خودش با رنج و مشقتی فراوان به این امر دست زده است که خود جای تامل و درنگ در تحقیقات تطبیقی دارد. در حقیقت بخش اول کتاب اعتمادالسلطنه نوعی مقتل نویسی است. از این رو درمی‌یابیم که اعتمادالسلطنه مقتل خود را با در دست داشتن دیگر مقاتل یا ترجمه‌هایی از آنان به رشته تحریر درآورده است، اما از سوی دیگر به نظر می‌رسد که نوعی مرتب‌سازی و خرافه‌زدایی نیز در کار مقتل نویسی از سوی اعتمادالسلطنه مد نظر بوده است. اهدافی دیگر در چاپ این کتاب می‌تواند در نظر آید. از جمله روشن شدن وضع عالم در آن ایام و این خود بازمی‌گردد به مواجهه هرچه بیشتر ایرانیان با فرهنگ و جلوه‌های چشمگیر و دلنواز فرهنگی. این‌که در ایامی که از مهم‌ترین ایام برای شیعیان است اروپاییان چه می‌کرده‌اند خالی از لطف و اندیشه نبوده است.

زایوه دید

موسیقی بازمانده؛ نوای مظلوم مقتدر

آلبوم موسیقی متن فیلم «بازمانده» بعد از سه دهه در دسترس دوستداران موسیقی قرار گرفته است

فیلم راهی طولانی طی کرد، چون موسیقی مدنظر سیفا... داد یک موسیقی کلاسیک بود، اما استفاده از نی فضایی عربی به کار می‌داد تا آنجا که مجید انتظامی بزرگ‌ترین چالش در راه ساخت موسیقی بازمانده را معمول نبودن برخی سازها عنوان می‌کرد و می‌گفت: برخی سازها معمول نیست و هر کسی آن را نمی‌زند، ضمن آن‌که با سازهای ارکستر سمفونیک هم همخوان نمی‌شود؛ ماندنی عربی، این آهنگساز همچنین درباره فرایند ساخت موسیقی فیلم بازمانده تولید اثری مطابق میل کارگردان فیلم گفته است: تیتراژ اول را با نی ضبط کردیم اما سیفا... داد دوست نداشت از نی واقعی استفاده کنیم به علت این‌که خیلی عربی می‌شد و خواست با دستگاه انجام شود دراصل موسیقی که در استودیو ضبط کرده بودیم و نی ضبط شده با دستگاه را روی آن گذاشتیم. همچنین یکی از دلایلی که باعث شد تا موسیقی مجید انتظامی رو فیلم بنشیند موسیقی تکه‌تکه‌ای بود که او ساخت تا این موسیقی بتواند از تصاویر گذر کند و تجربه‌ای دل‌انگیز برای مخاطب خودش بسازد، تجربه‌ای که خیلی خوب روی فیلم چفت شده است.

موسیقی بازمانده

می‌تواند بیننده را با خود درگیر کند.

امروز هم که بحث فلسطین به واسطه جنایت‌های رژیم صهیونیستی در غزه به موضوع اول جهان و به‌خصوص جهان اسلام تبدیل شده است، بازخوانی این فیلم و دوباره شنیدن نواهای آن می‌تواند موضوعیت زمانی هم داشته باشد.

موسیقی همپای فیلم

اما یکی از دلایل ماندگاری این فیلم بدون تردید موسیقی متن آن است، چون موسیقی در این فیلم به خاطر این‌که پر از سکانس‌های احساسی و هیجان‌انگیز بود وظیفه سنگینی روی دوش خود داشت و به همین علت است که مجید انتظامی برای ساخت موسیقی این

که به آن پرداخته است و دوم موسیقی آن. اهمیت فیلم بازمانده از نظر محتوا در این است که اولین فیلم ایرانی با موضوع آرمان فلسطین است و از این جهت اهمیت پیدا می‌کند که این فیلم به‌عنوان یکی از آثار شاخص مربوط به فلسطین در کشورهای منطقه شناخته شد و توانست به‌عنوان اثر خاطره‌انگیز و نوستالژیک فلسطینی‌ها بود؛ از این منظر که چرا آنها در زمان شکل‌گیری کشور جلعی اسرائیل، مقاومت و ایستادگی نکردند. سیفا... داد اما از آن قصه تنها این ایده را گرفت که فرزندى در زمان هجوم نظامیان ارتش اسرائیلی در خانه جا می‌ماند. بازگرانی که در این فیلم حضور داشتند همچون سلمی المصری، جیانا عید، بسام کوسا، جمال سلیمان و غسان مسعود همگی عرب بودند و عوامل فنی فیلم بازمانده بیشتر ایرانی هستند. فیلمبرداری آن هم در شهرهای لاذقیه و دمشق در کشور سوریه انجام شده است و این فیلم سال ۱۳۷۴ در چهاردهمین جشنواره فیلم فجر، جایزه ویژه هیات داوران را کسب کرد و کاندیدای بهترین فیلمنامه و بازیگر نقش اول زن شد و سلمی مصری هم توانست به دلیل نقش فریبنی در این فیلم لوح تقدیر دریافت کند.

فیلمی مهم درباره فلسطین

فیلم بازمانده از دو جهت فیلمی مهم در سینمای ایران به حساب می‌آید، اول موضوعی

مرد تمام‌نشدنی موسیقی ایران

مجید انتظامی در کنار موسیقی ماندگار فیلم بازمانده آثار ماندگار دیگری نیز در کارنامه خود دارد که هرکدام از این آثار رویایی دست‌نیافتنی برای آهنگسازان جوان کشور به‌حساب می‌آید آثاری مانند سمفونی‌های ایثار، انقلاب اسلامی، خرمشهر، صلح، موسیقی متن سریال شیخ بهایی، تنهاترین سردار، مردان آنجلس و فیلم‌های ترن، بوی پیراهن یوسف، از کرخه تا راین، مریم مقدس، و آسمانی آبی و جایی برای زندگی از دیگر آثار ماندگار این آهنگساز بزرگ است. همچنین مجید انتظامی توانسته در طول حیات هنری خود به افتخارات زیادی دست پیدا کند که از جمله این افتخارات می‌شود به انتخاب به‌عنوان چهره ماندگار در سال ۱۳۸۹، دریافت نشان افتخار به‌عنوان جهادگر عرصه هنر و فرهنگ و دریافت چهار سیمرغ بلورین برای فیلم‌های بای سیکل‌ران، روز واقعه، آژانس شیشه‌ای، مجنون و دیوانه‌ای از قفس پرید در جشنواره فجر اشاره کرد.

